

DRWECA

z dodatkami: „Opiekun Młodzieży“, „Dodatek powieściowy“ i „Nasz Przyjaciel“

„Drweca“ wychodzi trzy razy tygodniowo w wtorek, czwartek i sobotę rano. — Przedpłata wynosi dla abonentów 1,— zł z doręczeniem 1,19 zł miesięcznie. Przyjmuje się ogłoszenia do wszystkich gazet. Adres telegr.: „Drweca“ Nowemiasto-Pomorze

Druki wydawnictwo: „Drweca“ Sp. z o. p. w Nowemmieście.

Cena ogłoszeń: Wiersz w wysokości 1 milimetra na stronie 6-lamowej 5 groszy, na stronie 3-lamowej 15 groszy, w tekście na 2 i 3 stronie 20 groszy, na 1 stronie 25 groszy, przed tekstem 30 groszy. Numer telefonu: Nowemiasto 8.

Redaktor: Marja Bogusławska w Nowemmieście.

Nr. 49

Nowemiasto-Pomorze, Sobota dnia 25 kwietnia 1925.

Rok V

ZJAZD OKRĘGOWY KUPIECTWA POMORSKIEGO

w Lubawie, w niedzielę, dnia 26-go kwietnia 1925 r.
na sali hotelu „Pod Orłem“.

Cześć Kupiectwu polskiemu!

Od samego zarania dziejów ludzkości kupiectwo odgrywa niezmiernie doniosłą rolę w podnoszeniu stopnia cywilizacji ludów. Będąc pierwszym pośrednikiem w wymianie wytworów tak ziemi, jak również rąk ludzkich, kupiec już w najodleglejszej starożytności zwiedzał różne kraje i przywoził do ojczyzny nie tylko towary, ale także wszystko co tam wśród obcych znajdował pożytecznego i godnego naśladowania.

Pierwszym pionierem kultury był kupiec.

W średniowieczu o pielęgnowanie nauki i sztuki troszczył się jedynie Kościół, a tę pracę kościoła uzupełniało doraźnie w praktycznym kierunku kupiectwo. Misjonarze i kupcy przebiegali świat, mając, co prawda, nie te same cele ale uzupełniając nawzajem swą pracę.

W dziejach najnowszych wpływ kupiectwa na ogólne szerzenie oświaty zmalał z różnych powodów, a głównie dlatego, że państwa wszystkie przejęły jako monopol podawanie ludom wszelkich zdobyczy na polu nauki i techniki; zaś o dalekich krajach zamorskich, o ludach innych i ciekawych ich zwyczajach dowiadujesz się już nie z ust kupca-podróżnika, powracającego z dalekiej słonecznej krainy, ale prasa t. j. gazety i dzienniki roznoszą codziennie wiadomości bogate o wynalazkach i odkryciach, czyniąc zbyteczne żywe słowo.

A jednak pomimo tego handel zatrzymał wpływ dodatni na rozwój kultury wszystkich narodów, które umieją go ocenić i pielęgnować.

Trzy potęgi istnieją, normujące położenie nie tylko pojedynczych prowincyj, lecz całych krajów i państw a nawet całego świata: rolnictwo, handel, przemysł. Czynniki te są ze sobą tak ściśle związane, że nie możemy sobie wogóle wyobrazić braku jednego z nich, a w miarę postępu kultury i oświaty tem więcej uwydatnia się ich wartość.

Handel jednakże zajmuje środek i jest jakoby sercem, ożywiającem rolnictwo i przemysł, bo jedno i drugie bez pośrednika, jakim jest handel, ostać się nie może. Przecież świat cały poza rolnictwem i przemysłem opiera swój byt materialny na handlu. Przecież świat cały tym czynnikiem, a w głównej mierze handlowi i wspianiałym wynikiom pracy, które te czynniki zrodziły, zawdzięcza swą wielkość, swą potęgę, swą wyższość. A bywało tak zawsze, bo inaczej być nie może że tylko najlepsza, najdoskonalsza praca wiodła naprzód. Wzbogacała ta praca, ale niosła i przy-

niosła wyższe wartości. Ta praca była środkiem, który wiodł do potężnych szczytów. Ta praca pokonywała wszystko, drgała nie tylko tętnem wiecznego ruchu, wiecznego życia, ale ona rozdziła równocześnie szczęście. Dawała zadowolenie tym, którzy się jej imali z zapałem, popierała najlepsze, najszlachetniejsze dążenia i czyny. Popierała oświatę i poprawiała człowieka, wytwarzając zeń coraz większą wartość.

Wogóle praca w handlu rzetelna, szczerą, umiejętną wiedzi ludzi dobrych, ludzi zdolnych i tęgich do najwyższego napięcia woli, energii, wytrwałości, ustawicznie pobudza do myślenia, do dążeń, do szukania nowych dróg. Z niej wynikają najwspanialsze pomysły. Wszystko jej służy, wszystkim praca ta się posługuje, by iść naprzód, by zapewnić byt materialny milionom, by podnieść duchowo miliony, by coraz więcej ułatwiać życie ludzkości i walkę z przeciwnościami.

Oto znaczenie i zasługi prawdziwego kupiectwa ogólnie!

Czy doceniamy je, szanując tę pracę, która wykazała się taką owocnością w działaniu, takimi cnotami najwyższymi? Czy mamy należyte uznanie dla milionów szermierzy, wywalczających swą pracą dla ludzkości potęgę najwyższą i szukających po drogach ciężkich i trudnych szczęścia i swobody dla całej ludzkości?

Przebóg! My Polacy na to wszystko uznanie nie umiemy się zdobyć. Dla nas jeszcze handel nie jest tem, czem był i jest dla wszystkich narodów kulturalnych. Wiele na to składa się przyczyn, o których tutaj mówić nie będę.

A jeżeli w Polsce, niestety, mniej, niż to się należy, interesujemy się kupiectwem i żywotnymi jego sprawami, — jeżeli u nas w opinii źle poinformowanego ogółu ciągle jeszcze kupiectwo uchodzi za ten uprzywilejowany stan społeczny, który „zbiera, a nie sieje“ — a w mniemaniu niektórych sfer rządowych handel jest najwyższej „źródłem najwydatniejszych podatków“, — jeżeli, powiadam, tak się kupiectwo pojmuje, to dzieć się to musi koniecznie ze szkodą dla narodu całego! Bo jak niegdyś za czasów dawnej niepodległej Polski kupiectwo było tym stanem, który wówczas odegrał wybitną rolę cywilizacyjno-społeczną, tak również dziś kupiectwo polskie, pojmując należycie swoje obowiązki w stosunku do Ojczyzny i Społeczeństwa staje w zwartym szeregu do pracy nad uzdrowieniem naszych

stosunków gospodarczych, gotowe do wszelkich ofiar na rzecz kochanej Ojczyzny.

Dziś ono chce i mogłoby znów w olbrzymiej mierze przyczynić się do uzdrowienia życia ekonomicznego w kraju, mogłoby znów stać się granitową podwaliną stanu trzeciego, podwaliną, której byt i rozwój uwarunkuje egzystencję i rozkwit miast naszych, — byleby tylko znalazło sprawiedliwe zrozumienie u społeczeństwa a przede wszystkim u rządu.

Kupiectwo polskie wtedy stanie się dźwignią, która podniesie kraj cały ku słonecznym wyzynom niezależności gospodarczej.

Oto znaczenie kupiectwa polskiego!

Obyśmy je zrozumieć chcieli!

Cześć kupiectwu polskiemu! za to, że niezrażone trudnościami i nie oglądając się na pomoc zewnętrzną, szuka sił wewnętrznych i jednoczy się coraz energiczniej, rozumiejąc, iż w dzisiejszym życiu społecznym konieczną jest zasada kooperacji i solidarnego uzgodnienia interesów stanowych. Nie czyni ono tego pod hasłem kastowego separatyzmu ani klasowego egoizmu, lecz podejmuje tę akcję dla zmobilizowania rozproszonych sił, dla łatwiejszego, bo wspólnym, solidarnym wysiłkiem popartego dzieła organizacji swej, jakoteż dla wszechstronnejszej, bo jednolitej obrony swego bytu i jego warunków rozwojowych. Zbyteczną byłoby rzeczą rozwodzić się nad celowością i pożytecznością takiej jednolitej akcji, której ostatecznym rezultatem powinny być dźwignięcie handlu polskiego na takie wyżyny, by potęga jego była równocześnie nowym wykładnikiem gospodarczej potęgi kraju całego. Kupiectwo musi, by dojść do tego celu bronić w ogniu walki codziennej i na posterunkach szarej codziennej pracy swoich interesów; musi ich bronić godnie, jak przystało na stan, który reprezentował ongiś i dziś tembardziej uosabiać powinien twórczą pracę, dobrobyt kraju wywalczając mającą awangardę społeczeństwa. A wytyczne tej pracy organizacyjnej te same wczoraj i dziś: nieść kulturę, nieść ducha obywatelskiego, nieść ideę pracy i połączenia pracy gospodarczej z myślą zrzeszeniową dla tworzenia niezależnego handlu polskiego i wychowania przyrostu wartościowego.

Zadanie to wielkie i równie trudne, ale jeżeli spełnionem zostanie, natenczas — da Bóg — radosny nastanie dzień w dziejach handlu Rzeczypospolitej.

Władysław Kijora.

Z życia Tow. Kupców Samodzielnych w Lubawie.

Dnia 10. stycznia 1919 r. p. Franciszek Hamerski zaprosił do lokalu Banku ludowego grono kupców samodzielnych w celu założenia Towarzystwa. Na Przewodniczącego zebrania wybrano p. Dr. Rzepnikowskiego, który też wygłosił pierwszy referat na temat: „O handlu, zwłaszcza handlu zbożowym”. Omawiano następnie potrzebę zorganizowania w naszym miasteczku kupców samodzielnych. Jednogłośnie uchwalono założyć Towarzystwo Kupców Samodzielnych. Na członków zgłosiło się 30 osób. Pierwszy zarząd stanowili: p. Franciszek Hamerski, prezes; p. Al. Biernacki, zastępca prezesa; p. A. Pływacz, sekretarz; p. Adam Tykarski, zastępca sekretarza; p. Franciszek Jankowski, skarbnik; rewizorami kasy zostali wybrani p. poseł Kurzętkowski i p. J. Kelch.

Przewroty polityczne r. 1919 nie pozwalały na częste odbywanie zebrań; z tego jedynie powodu następne, a z rzędu drugie zebranie Tow. odbyło się dopiero dnia 24. października 1919 r. z okazji pierwszej wizytacji miejscowego towarzystwa przez delegata Związku Towarzystw Kupieckich, p. Kornaszewskiego. Porządek obrad tego zebrania był tak obszerny, że nie było można załatwić się w czasie wyznaczonym, dopiero następnego dnia, od godz. 6 tej wieczorem, obradowano w dalszym ciągu i do końca.

Odtąd już bardzo regularnie odbywały się zebrania miesięczne, a treściwy i bogaty porządek obrad świadczy dobitnie o głębokim rozumieniu doniosłości organizacji zawodowej. W protokole z dnia 9. stycznia 1920 r. czytamy, że „z wyczerpaniem porządku dziennego zagasio światło, tak że p. prezes tylko jeszcze po ciemku zebranie mógł zamknąć”. Napisano to bodaj na pamiątkę, ale p. sekretarz nie przeczuwał, pisząc te słowa, symbolicznej wartości tego na pozór małego zdarzenia, mianowicie, iż wówczas w istocie zagasta potęgą zaborcy trzymającego naród w niewoli, — bo następne zebranie towarzystwa odbyło się już za pełne go dnia Wolności Zmartwychwstałej Ojczyzny. W protokole z tego pierwszego za czasów Wolnej Polski zebrania czytamy, iż prezes p. Fr. Hamerski „w krótkich ale jedrych, do serca płynących słowach wyraził radość z powodu Zmartwychwstania Ojczyzny, apelując do Kupiectwa polskiego, ażeby ogień, który teraz ducha naszego tak rozniecił, nie był tylko ogniem słomianym, ale stałym. Wskazał też p. prezes na potrzebę wspólnej i bardziej jeszcze wyciężonej pracy.”

Zwawo teraz i ochotnie płynęła praca, bo sercami, władala Miłość Ojczyzny odzyskanej! Nie było sprawy,

Program zjazdu:

Msza św. na intencję zjazdu, o godz. 8.30 w kościele farnym.

Otwarcie zjazdu o godzinie 10 tej na sali hotelu „Pod Orłem”.

1. Zagajenie.
2. Wybór prezydium.
3. Odczytanie protokółu z ostatniego zebrania miejscowego Towarzystwa.
4. Referat p. L. Krzywińskiego: „Obecna sytuacja gospodarcza.”
5. Referat kierownika centrali p. dr. Rzepeckiego „Nowela do ustawy o podatku przemysłowym.”
6. Uchwalenie rezolucji.
7. Wolne głosy i wnioski.

O godzinie 13-tej wspólny obiad.

czy to politycznej czy też gospodarczej, któraby nie znalazła oddźwięku na zebraniach naszego Tow. Kupców Samodzielnych, jeżeli sprawa ta dotyczyła interesów Państwa. Wspomnę tylko plebiscyt górnoślązki, na który uchwalono dać z kasy Towarzystwa 1500 mk; prócz tego każdy członek zobowiązał się ofiarować na plebiscyt 10% zbioru jednego dnia. Tow. Kupców Sam. miało zawsze na względzie dobro i interes miasta Lubawy. Na licznych zebraniach omawiano sprawę dogodniejszej komunikacji kolejowej, stawiano odpowiednie wnioski do Dyrekcji kolejowej, a już w roku 1922 Tow. Kupc. popierało starania tutejszego Magistratu o budowę kolei z Rakowic do Jamielnika. Również czyniło Tow. usilne zabiegi o uzyskanie pełnego gimnazjum w Lubawie, niestety dotąd daremne. Dla wzniesienia celów, jakimi są Pomoc naukowa, Bursa akademicka, Kuchnia ubogich, członkowie mieli zawsze pełne zrozumienie i otwartą rękę; na Bursę akademicką złożono w r. 1922 znaczną kwotę 140.000 mk.

Omawiano bardzo często stosunki lokalne i starano się wszelkimi siłami o zaprowadzenie udogodnień. W tej myśli stawiono wniosek do Starostwa o urządzenie jeden raz tygodniowo w Lubawie, do Urzędu

Skarbowego o pobieranie opłat i podatków w Lubawie oraz do dyrekcji kolei w Gdańsku o lepszą komunikację do Nowogomiasta.

Tow. Kupców Sam. w Lubawie było przez swych każdorazowo wybranych delegatów reprezentowane na Nadzwyczajnym Zjeździe w Grudziądzu, na Zjazdach Okręgowych w Starogardzie, Brodnicy, na Zjeździe Kolonjalistów w Grudziądzu, na zjeździe dorocznym w Grudziądzu, na zjeździe Kupieckim w Wejherowie, na ogólnym wszechpolskim zjeździe kupców w Poznaniu.

Na zebraniach miesięcznych omawiano aktualne sprawy dotyczące całego Kupiectwa, a od czasu do czasu wygłaszano też odczyty, jak n. p. „Co jest lichwa” (wygłosił p. Al. Biernacki), „O sztucznych jedwabiu” (p. Fr. Hamerski), „O fabrykacji cukierków” (p. Antoni Kant), „Bank Polski i jego znaczenie” (p. Al. Bielecki).

W „Wszechpolskim Przeglądzie Kupieckim” z dnia 15. kwietnia rb. czytamy taką notatkę: Towarzystwo Samodzielnych Kupców w Lubawie w roku sprawozdawczym 1924/1925 liczyło 40 członków, zebrań odbyło 13 oraz 4 posiedzenia zarządu. Towarzystwo brało udział w zjeździe w Grudziądzu 30. marca 1924, w zebraniu z okazji przybycia do Grudziądza Ministra Przemysłu i Handlu w dniu 24 czerwca, w zjeździe Kupców w Poznaniu w dniu 29. kwietnia i zjeździe Prezesów i Sekretarzy w Grudziądzu w dniu 7. grudnia 1924. Zarząd Towarzystwa interwenjował w Izbie Skarbowej w sprawie podatku majątkowego, wysłał memoriał do Dyrekcji Kolejowej w Gdańsku, do Magistratu w Lubawie, Starostwa w Nowemmieście, Banku Polskiego w Toruniu i Państw. Monopolu Tytoniowego. Na skutek kilkakrotnych interwencji Towarzystwo uzyskało zreformowanie rozporządzenia Starostwa w sprawie kar za niepunktualne zamykanie sklepów, zniesienie aresztu w wypadku nieuiszczenia podatku majątkowego. Członkowie Towarzystwa subskrybowali 60 akcji Banku Polskiego a zarząd nabył z funduszy Towarzystwa 1 akcję. Na cele społeczne, jak Czerwoną Krzyż, Ligę Obrony Pow. Państw. Związek Inwalidów, złożyli członkowie przeszło 1000 złotych. Liczba przeciętna uczęszczających na zebranie miesięczne wynosiła 22 do 25 członków. KJ.

Dzieje najstarszych naszych instytucji społecznych wołają do nas głosem wielkim: „Odrodzenie nasze nastąpi przez pracę rzetelną, społeczną.” — Skoro ludność polskiej krwi i mowy we wszystkich swych składowych częściach nauczy się pracować społecznie, rzetelnie i umiejętnie, skoro nauczy się szanować pracę i pracowników, odrodzenie nasze uwieńczone będzie ostatecznym zwycięstwem — naród polski uzyska pełnię samodzielności społecznej. Ks. Dr. Skrzydlewski.

Doniosłość wizyty czeskiego ministra spraw zagranicznych dr. Benesa w Polsce.

Przeciętny nasz czytelnik nie zdaje sobie sprawy jak wielką doniosłość dla naszego narodu ma wizyta min. Benesa właśnie w obecnym czasie, gdy nad Sprewą coraz rozgłośniej rozbrzmiewają hasła rewanzu, gdy na Zachodzie Europy coraz silniejsze są tendencje rozbrojenia moralnego, idące po linii intencji niemieckich, wśród czynników odpowiedzialnych nad Łabą i nad Wisłą, wobec groźnej przyszłości dojrzała świadomość wzajemnego porozumienia i ściślejszego współdziałania.

Zmierzać ono może tylko do jednego: do utrwalenia pokoju, tak pożądanego przez wszystkich, do zabezpieczenia podstaw, na których opiera się traktat wersalski, do umocnienia gwarancji rozwoju obu państw, i Czechosłowacji i Polski.

Fakt ten ocenia odpowiednio i zagranicą, według wiadomości z Londynu, przyjazd Benesa do Warszawy wywołał bardzo poważne zainteresowanie londyńskich kół politycznych, które skłonne są uważać tę wizytę za manifestację przeciwko paktowi bezpieczeństwa, ograniczonemu do mocarstw zachodnich. — „Manchester Guardian” twierdzi, że zbliżenie polsko-czeskie kompletuje system polityczny Francji na kontynencie i że dzisiaj trzeba już się liczyć z blokiem francuskim, reprezentującym 160 milionów ludności.

„Morning Post” notuje rzekomo z urzędowych źródeł czeskich zapatrywanie, że polityka zagraniczna Czech nie chce się angażować na korzyść granic Polski.

„Kurjer Warszawski” donosi z Paryża, że wizyta Benesa w Warszawie omawiana jest w prasie francuskiej sympatycznie, jako fakt pierwszej doniosłości w polityce europejskiej. „Journal des Debats” twierdzi, że nie tylko Niemcy, ale i Anglja usiłowały nie dopuścić do zbliżenia polsko-czeskiego, „Information” wyraża zadowolenie ze zbliżenia polsko-czeskiego, oddając na zakończenie hold mądrej polityce Skrzyńskiego i znakomitej pracy realnej Benesa.

Ze tak samo pojmują krok ten Czechy, dowodzi najlepiej mowa p. Benesa, wygłoszona na obiedzie u min. Skrzyńskiego, którą przytaczamy w całości:

Panie Ministrze! Niech mi wolno będzie przede wszystkim wyrazić Pańskiemu rządowi i osobiście Panu uczucia głębokiej wdzięczności, za nader miłe i serdeczne przyjęcie, jakie łaskawie zostało mi zgotowane. Uważam, że manifestacja Waszych uczuć nie kieruje się ku mnie, lecz ku państwu i narodowi, które mam zaszczyt i obowiązek w tej chwili reprezentować. Obecność moja w Warszawie ma być wyrazem szczerego,

lojalnego, przyjaznego zbliżenia dwóch bratnich narodów, oraz stałej, wytrwałej współpracy dwóch państw, w interesach których i w przeznaczeniu historycznym leży wzajemne uzupełnianie się. Niech mi wolno będzie jeszcze wyrazić zadowolenie, gdy mogę stwierdzić, w jakim stopniu znajdowałem zawsze w łonie narodu czzechosłowackiego grunt zupełnie gotowy dla tej współpracy w dziedzinie kulturalnej, ekonomicznej i politycznej.

Nasze koła intelektualne i polityczne śledzą rozwój Waszej kultury narodowej i czerpią z niej nowe siły dla swej pracy i do walki codziennej — znajdowały tam zawsze potężną pomoc. Ja sam jako młody chłopiec i student rozpocząłem poznanie Polski i narodu polskiego w niezrównanym geniuszu Mickiewicza. Pierwsze lekcje patriotyzmu otrzymałem z jego „Konrada Wallenroda” i „Dziadów”. Jako student byłem również gorącym wielbicielem Słowackiego, Kraszińskiego, Kraszewskiego, Marji Konopnickiej i wielu innych. Całe nasze współczesne mi pokolenie w bardzo znacznym stopniu żywi takie same uczucia. Cała nowocześniejsza literatura polska stała się ojcowizną naszych kół literackich. Nie potrzebuję nawet mówić jaką popularnością cieszył się u nas Wasz wielki Sienkiewicz. A wszystko to nie jest ani sztucznym, ani interesownym.

Na terenie ekonomicznym oczekują nas ważne, olbrzymie nawet zadania. Po zdobyciu swobody politycznej oczekuje nas uniezależnienie się ekonomiczne, do którego powinniśmy dążyć. Nie należy bowiem zapominać, że jest to jedną ze spraw żywotnych, że wolność polityczna musi mieć z konieczności dodatek — pewien dystans współpracy ekonomicznej z krajami, których interesy uzupełniają się wzajemnie. Pod tym względem widzę bardzo niewiele krajów, które tak jak Polska i Czechosłowacja mogłyby tak dobrze się uzupełniać i mogłyby nie mieć żadnych obaw we wzajemnym stosunku. Powtarzam, że zdaniem moim, oczekuje nas wielka praca, po pierwsze — praca wzajemnego bezpośredniego poznania się, które przyczyni się do zrozumienia naszych istotnych interesów, oraz praca praktyczna zamierzająca do wypracowania systemu współpracy ekonomicznej, konkretnej i codziennej na dziś i na przyszłość.

Wreszcie chodzi o współpracę polityczną. Mówił mi Pan — Panie Ministrze — o naszych wysiłkach na rzecz pokoju. Nasza współpraca osobista była zawsze dyktowana przez wspólne poglądy, któreśmy mieli w sprawie posłannictwa naszych dwóch narodów, poszukujących realizacji swoich celów narodowych na drodze urzeczywistnienia wielkich ideałów pokoju i solidarności wszystkich narodów. Nadewszystko spodziewam się, że nasz układ arbitrażu wskaże opinii publicznej

naszych krajów, jakoteż międzynarodowej opinii publicznej drogę pokoju, na której nasze dwa państwa chcą wytrwać prowadząc nadal politykę, opartą na zasadach protokołu genewskiego i owianą na przyszłość tym samym, tu obecnym duchem.

W tej więc nadziei, Panie Ministrze i drogi mój kolego, pozwalam sobie wznieść kielich na zdrowie Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, za Pańskie zdrowie i za szczerą i trwałą przyjaźń obu naszych państw.

Ameryka, a bezpieczeństwo Polski.

Dziennikarz amerykański Frank Simonds ogłosił artykuł, omawiający sprawę pokoju europejskiego i położenie Polski, oceniając rzecz w sposób niezwykle trafny, dowodzący, że publicysta ten dobrze orientuje się w stosunkach europejskich.

P. Simonds zaznacza, że Niemcy, godząc się na ostateczne uznanie swych granic zachodnich, ustalonych przez Traktat Wersalski i przyjmując system rozbrojenia obszaru nadreńskiego, pragną tylko osiągnąć zgodę Francji i wielkiej Brytanji na rewizję granic Polski.

P. Simonds przedstawia w sposób jasny, co wynikałoby z pożądanego dla Niemiec rewizji granic polskich. Gdyby Niemcy — pisze on — odcięty Gdańsk i prowadzący do niego korytarz, to Polska znalazłaby się w takim samym położeniu, jak Serbia przed wojną, kiedy ten mały kraj pozbawiony dostępu do morza, mógł tylko zbywać swe produkty w Austrii. Za każdym razem, kiedy Serbia objawiała jakąkolwiek chęć uzyskania niepodległości politycznej, wystarczyło, aby Austrija zamknęła swe granice dla eksportu serbskiego, a całe życie ekonomiczne Serbji zostało natychmiast sparaliżowane. Z tego źródła powstała wojna światowa. Ba, ale Serbia liczyła wówczas tylko kilka milionów mieszkańców, podczas gdy Polska dzisiejsza liczy ich 30 milionów.

Podobnie przedstawiałaby się sprawa, gdyby pozwolono Niemcom odebrać Polsce Górny Śląsk z jego kopalniami węgla, cynku, żelaza, z jego fabrykami metalurgicznymi, które czynią z Górnego Śląska, drugie Zagłębie Ruhry. Polska znalazłaby się wówczas z przemysłowego punktu widzenia zupełnie na łasce i niełasce Niemiec, które mogłyby pozbawić ją opału, potrzebnego dla jej przemysłu, albo też sprzedawać go tak drogo, że wszelka konkurencja handlowa stałaby się dla niej niemożliwością. Otóż Polska chcąc żyć, musi eksportować.

Dla Polski jest to kwestja życia lub śmierci. Publicysta amerykański stwierdza z całą słusznością, że Polska nie może zrezygnować z korytarza gdańskiego,

z Górnego Śląska, jeśli nie chce wykreślić się bardzo rychło z listy narodów wolnych... Tak się przedstawia sytuacja. Nie jest ona wynikiem ani imperjalizmu polskiego, ani rzekomo niesłusznego przyznania tych terytoriów Polsce, albowiem wszystko to — korytarz, Gdańsk, Górny Śląsk — było niegdyś polskiem i przestało być polskiem tylko wskutek haniebnego rozbioru Polski, czynu najwstrętniejszego, najbardziej wykraczającego przeciw moralności, jaki tylko zanotowała historia:

Polityka brytyjska oparta jest widocznie na tem przekonaniu, że gdyby Niemcy miały pewność możliwości zmiany swych granic wschodnich, to porzuciłyby swoje zamiary zachodnie, żywione już przed rokiem 1914; że pogodziłyby się ze stratą Alzacji i Lotaryngji i starałyby się powetować to sobie aneksją Austrii i zagrabieniem terytoriów przyznanych Polsce. Politycy brytyjscy przypuszczają, że w taki sposób poprawiałyby się stopniowo stosunki francusko-niemieckie i zniknęłyby dla Wielkiej Brytanji niebezpieczeństwo wciągnięcia jej do nowego zatargu po drugiej stronie Kanalu.

Z drugiej strony Francja — pisze p. Simonds — zrozumie, że gdyby Niemcy zostały upoważnione do rozszerzania się na wschód i południe, to wówczas stałyby się one bezpośrednim władcą Polski i Czech pod względem ekonomicznym narazie, a następnie także pod względem politycznym. Węgry byłyby szybko wciągnięte w orbitę Niemiec i powstałaby w ten sposób „Mitteleuropa“, to stare marzenie niemieckie, zrealizowane tylko na krótki moment, podczas jednej z fas wojny światowej. Niemcy stałyby się wówczas potęgą panującą w Europie.

Z punktu widzenia pokoju światowego — kończy p. Simonds — wszelkie urządzenia się Europy kosztem Polski jest niemożliwe, gdyż Polska nawet opuszczona przez Francję, stanęłaby do walki. Ustąpiłaby ona tylko przed siłą na polu walki. Znalazłszy się sama wobec Niemiec mogłaby być zwyciężona, ale pokój osiągnięty takimi środkami, nie byłby pokojem, lecz wojną.

Wiadomości z kraju i z miasta.

Nowemiasto, dnia 24 kwietnia 1925 r.

Kalendarzyk. 24 kwietnia. Piątek, Fjdelisa kapł. męcz. 25 kwietnia. Sobota, Marka Ewangelisty 26 kwietnia. Niedziela, 2. po Wielkanoc

Wschód słońca g. 4—46 m. Zachód słońca g. 7 m. 11 Wschód księżycy g. 5—54 m. Zach. księżycy g. 8 m. 38

Teatr Objazdowy znów do nas zawita

obierając tym razem dzień niedzielny, w którym każdy ogląda się za rozrywką i niezmiernie wesołą komedją, graną przez liczny wyborowy zespół. Nie wątpimy, że każdy dobry obywatel, oceniający pełną poświęcenia pracę zespołu p. dyr. Helleńskiego pospieszy pomimo, że to koniec miesiąca.

Działalność T. C. L. na Pomorzu.

Zjazd delegatów Towarzystwa Czytelni Ludowych z Pomorza odbył się 20 bm. w Gdańsku w Domu Polskim; zagaił go ks. poseł Ludwiczak, który zdał sprawozdanie z czynności T. C. L. za rok 1924.

Ciekawe są niektóre dane statystyczne, odnoszące się do ruchu oświatowego. I tak na Pomorzu rozesłano w ubiegłym roku tylko 4.000 książek, podobnie, a nawet jeszcze mniej, w Poznańskim; natomiast wielkie zapotrzebowanie było na Śląsku, gdzie rozesłano po rozmaitych miejscowościach 30 tysięcy książek; tamże urządzono 250 kursów nauki języka polskiego — kursy tam udawały się najlepiej.

Bibliotek T. C. L. posiada:

Pomorze około 280, Poznańskie około 800, Śląsk około 200.

W Poznańskim przypada 1 książka na 17 mieszkańców, na Pomorzu na 21 mieszkańców, na Śląsku na 24 mieszkańców, wliczając w to innoplemieńców i dzieci. Nie wszyscy mieszkańcy czytają, i tak w Poznańskim przypada jeden czytelnik na 53 mieszkańców tak samo prawie na Pomorzu, a na Śląsku jeden na 94 mieszkańców.

Z tego wynika znów, że w Poznańskim przypada jedna książka przeczytana na 4 czytelników, na Pomorzu na 4 i pół, na Śląsku na 12.

Następnie omawiał ks. Ludwiczak sprawę uniwersytetów ludowych. Uniwersytet w Dalkach spełnia najzupełniej zadanie swoje. Trzeba będzie go rozszerzyć. Podobny zakład trzeba wybudować na Pomorzu i to jak najwcześniej. Dzień 3 maja da ważność sprawy przez społeczeństwo pomorskie. Wpływ wychowawczy takiego uniwersytetu jest niezmierny. W internacii takim niema dzielnicowości, ale jest jedność, choć każdy mówi swoim narzeczem i to narzeczę się ceni. Nikt nie usłyszy zarzutu, że złe władza językiem. Z tego zespołu dialektów tworzy się wydelikacowany język literacki. Rzecz znamienna, że Łużyczanin lepiej porozumiewał się początkowo z Kaszubą niż z Polakiem z innej okolicy.

Dążeniem Towarzystwa będzie zbudowanie Domu oświatowego dla robotników, bez internatu, w Katowicach. Dom to musi być monumentalny, piękny.

Co do ofiarności na cele oświatowe Śląsk góruje ponad innymi województwami. Województwo śląskie złożyło 40.000 złotych, poznańskie 18.000 zł pomorskie 6.000 zł. Spełniany wielką robotę i nie wolno szczeniść ani sił ani ofiar. Powiedział Prezydent Rzplitej,

Z pobytu p. Benesza.

Warszawa. 22. 4. W dniu dzisiejszym p. min. Benesz w dalszym ciągu odbywał konferencje z min. Skrzyńskim. Ustalono definitywny tekst umowy.

Rano po konferencji p. min. Benesz udał się do Wilanowa, gdzie zwiedził szczegółowo pałac, rozpytując się o jego dzieje.

Po powrocie z Wilanowa p. min. Benesz w otoczeniu członków poselstwa czeskosłowackiego oraz przedstawicieli władz polskich złożył w imieniu swego rządu na płycie Nieznanego Żołnierza wieniec z żywych kwiatów z napisem: „Nieznanemu Wojnu — minister Edward Benesz“. W uroczystości tej wzięli udział wiceminister wojny gen. Majewski, szef sztabu generalnego gen. Haller, prezydent miasta p. Jabłoński, wyżsi oficerowie oraz przedstawiciele miasta.

O godz. 4¹/₂ po południu p. min. Benesz udał się do Sejmu gdzie w loży dyplomatycznej przysłuchiwał się obradom Izby. Wprost ze Sejmu udał się p. min. Benesz do poselstwa czeskosłowackiego, gdzie odbył konferencję z przedstawicielami prasy polskiej i zagranicznej.

Zaaranżowany bankiet na cześć p. min. Benesz w resursie kupieckiej zgromadził około 120 osób ze sfer przemysłowo-handlowych, oraz kilku ministrów.

Podczas wieczery wygłoszono szereg przemówień oraz wzniesiono szereg toastów.

Na przemówienia serdeczne min. Skrzyńskiego odpowiedział p. min. Benesz, podkreślając momenty hi-

storyczne zbliżenia polsko-czeskiego i stwierdzając na podstawie przykładów historycznych, że w okresie, w którym Polska z Czechosłowacją była zjednoczona silnym sojuszem, sprawa rozwoju obu państw przedstawia się pomyślnie. Utrata niepodległości przez Czechy wyprzedziła upadek Polski. Minister zakończył toastem na cześć Polski i współpracy polsko-czechosłowackiej.

Po bankiecie odbył się w poselstwie czeskosłowackim raut, na który przybyli wszyscy ministrowie polscy, korpus dyplomatyczny, przedstawiciele świata politycznego, ekonomicznego, prasy, literatury i sztuki. W serdecznym nastroju zebranie przetrzało się do późnej nocy.

Podpisanie umów.

Warszawa, 23. 4. Narady nad układami polsko-czeskimi trwały od godziny 5-ej rano. O godz. 10.45 w Pałacu Rady Ministrów w Sali Białej nastąpiło podpisanie umów.

Umowę arbitrażową w języku francuskim podpisali minister Skrzyński i minister Benesz, umowę handlową również w języku francuskim — minister Benesz i Kiedroń, umowę likwidacyjną w języku polskim i czeskim Kutrzeba i Hubza.

Po podpisaniu umów począł się p. min. Benesz żegnać. Podziękował serdecznie posłowi Lasockiemu i o godz. 11.10 wyjechał do Pragi.

Przemysł i handel gdański upada.

Gdańsk, 22 4. Trudne warunki gospodarcze do których doprowadził senat przez swą politykę antypolską, wywołują coraz silniejszą reakcję w tutejszych sferach kupieckich. Przedewszystkiem firmy cudzoziemskie, poważnie zastanawiają się nad zlikwidowaniem

swoich interesów w Gdańsku i przeniesieniem się do Gdyni o ile stan rzeczy się nie poprawi. Wpływ tych firm działa otrzewiająco na kupiectwo gdańskie w stosunku do Polski. Berlińska polityka senatu jest poważnie zagrożona.

Krwawe zamachy w Bułgarii wykonane były na rozkaz Moskwy.

Zamach w cerkwi w czasie nabożeństwa za generała Georgiewa, wykonany był gdy zgromadziła się większa ilość dostojników państwa, członków rządu i posłów w tym celu, ażeby wywołać przewrót komunistyczny i usunąć niewygodne sobie osoby za jednym zamachem.

Zamach wykonany w katedrze w pierwszym rzędzie dążył do pozbawienia życia króla, a z nim i rządu Cankowa.

Król zamierzał uczestniczyć w pogrzebie gen. Georgiewa. Na środku katedry został ustawiony tron królewski. W ostatniej chwili król zamiaru zaniechał, w zastępstwie tego zaś zajął miejsce szef sztabu generalnego Dawidów, który siłą wybuch maszyny piekielnej został formalnie zmiażdżony, krzesło zaś tronowe

zdruzgotane na części.

Władze bułgarskie wpadły na kilka tygodni przedtem na ślad przygotowanego przewrotu komunistycznego. Dokument znaleziony przy aresztowanym komuniście Torofiewie, wykazywał, że zamach przewrotowców nastąpić miał 15 kwietnia, w którym to dniu miało przekroczyć 600 emigrantów macedońskich granicę bułgarską.

Dokument ten został ogłoszony w prasie bułgarskiej, komuniści jednak nie dali się odstraszyć jego publikacją.

Rozkaz z Moskwy został wykonany. Sowiety bowiem skupiły całą uwagę na Bałkanach.

Żydzi w zamachu sofijskim.

Sofja, 22. 4. Jak podaje prasa, w rezultacie śledztwa ostatecznie wykryte zostaną nici całego spisku antyrządowego. W związku z zamachem w katedrze — chodziło o zgładzenie króla i całego rządu, wywołanie ogólnej anarchji w kraju, wojny domowej, okupacji Bułgarii przez jugo-słowiańskie wojska, a dalej zachwianie sytuacji samej Jugosławiji po takim wystąpieniu wojsk poza granice kraju, a wreszcie otworzenie drogi komunizmowi na całym półwyspie bałkańskim. Sprawcy

zamachu mieli całkowicie przygotowaną ucieczkę do Rosji. Wszyscy uczestnicy zamachu są to komuniści, albo zwolennicy lewicowych zemlelców, współpracujących z nimi.

W całej akcji zaznaczył się też silny udział żydowskich elementów napływowych oraz byłych wojskowych dezertorów, następnie ułaskawionych, jak i osób skompromitowanych kryminalnie.

Zbankrutowani spekulanci zniszczyli giełdę w Trieście.

Triest, 17 4. Na giełdzie w Trieście przyszło wczoraj do gwałtownych scen wskutek gwałtownego

spadku papierów. Wnętrze giełdy zostało zdemolowane przez zbankrutowanych spekulantów.

że Polska sięga tak daleko, jak sięga kultura polska. — Oklaskami podziękowano mówcy za szczegółowe i rzeczowe sprawozdanie.

Wyjazdy urzędników zagranicę

Pórturzędowo komunikują „Gazecie Warszawskiej“, Ponieważ sprawa wywozu waluty polskiej zagranicę, staje się szczególnie aktualną w związku z wyjazdami obywateli Rzeczypospolitej zagranicę, rząd z natury rzeczy musi się do tych wyjazdów odnosić niezyczelwie. O ile idzie o ogół obywateli, rządowi pozostaje jedynie zastosowany już w r. b. sposób podwyższenia opłat za wizę na wyjazd zagranicę.

O ile idzie o urzędników państwowych, to rząd ma prawo i obowiązek domagać się od nich wyższego stopnia zrozumienia interesu państwa, z którym to interesem z racji pełnienia przez siebie obowiązków służbowych są związani jak najściślej.

Dlatego rząd uważa, że urzędnicy powinni się wstrzymać bezwzględnie od wyjazdu w czasie urlopów zagranicę z wyjątkiem wypadków nadzwyczajnych. Rada ministrów postanowiła wezwać urzędników wszystkich działów administracji, wojska i sądownictwa do bezwzględnego wstrzymania się od wyjazdu na urlopy zagranicę, oraz działania w kierunku ograniczenia wyjazdów wogóle.

Absolwenci szkoły rolniczej.

Kościerzyna. W tych dniach odbywał się tu egzamin 60 absolwentów Szkoły Rolniczej. Wszyscy egzaminowani — przeważnie synowie rolników kaszubskich — zdali egzamin z pomyślnym skutkiem.

Czyn Godny Naśladowania.

Kościerzyna. Tutejszy sejmik powiatowy uchwalił jako odpowiedź na zakusy niemieckie, dążące do uszczuplenia zachodnich granic Rzeczypospolitej, zakupić własnymi funduszami samolot pod nazwą „Kościerzyna“ i ofiarować go władzy wojskowej ku obronie całości drogiej Pomorzanom Ojczyzny. Oby ten przykład kaszubskiego powiatu kościerskiego znalazł jak najwięcej naśladowców. Wtenczas Niemcom wnet się odechce marzyć o „pokoju“ podboju Polski.

Ze Szkoły Przemysłu Ludowego.

Kościerzyna. Przy tutejszej Państwowej Szkole Przemysłu Ludowego na Kaszubach istnieje od lat kilka osobny dział koszykarski, trudniący się wyrobem artystycznych mebli i sprzętów z wikliny, rogoziny, lya itp. Aby przemysł ten mógł się rozwijać i poza szkołą i dał stały zarobek i zatrudnienie młodzieży, która wyuczywszy się tej sztuki, opuszcza szkołę, założono tu z inicjatywy p. starosty Kowalskiego spółdzielnię p. t. Bazar Pomorskiego Przemysłu Ludowego. Bazar obejmować ma różne działy kaszubskiego przemysłu ludowego. Obecnie zakupiono od Kościerskiej Fabryki Mebli wielki dom którym zakłada się na większą skalę fabrykację artystycznych Mebli koszykowych. Aby materj. nie potrzebowano sprowadzać zdaleka, zakładają majątki ziemskie w okolicy a także i probostwo kościerskie, większe plantacje wikliny koszykarskiej.

Ruch towarzystw.

Marzęcice. Zebranie kółka rolniczego odbędzie się 3-go maja o godz. 4-tej po poł. Zarząd.

Iluminacja kartkowa budynków rządowych i samorządowa.

W roku zeszłym niektóre budynki rządowe nie były iluminowane kartkami w dniu 3 maja, co miało swą przyczynę w tem, że nakład wydrukowany nalepek był już rozslany, gdy niektóre urzędy nadesłały zamówienia, których nie można było skuteczniej.

Chcąc w roku bieżącym tego uniknąć, postaraliśmy się o zwiększony nakład nalepek iluminacyjnych i zarezerwowaliśmy stosownie do wielkości budynków państwowych, samorządowych pewną ilość nalepek.

W dniach od 1 maja wre tak gorączkowa praca w T. C. L. że wskazanem było, aby większe zamówienia nalepek na dzień 3 Maja skuteczniej już zaraz.

Przy zamówieniu należy podać ilość nalepek, a T. C. L. zaraz je wysłać za zaliczeniem pocztowem.

Broszki o Bolesławie Ckrobym ks. Ludwiczaka w dziewiętną rocznicę do nabycia w Sekretarjacie T. C. L. Grudziądz Lipowa 28 w cenie 15 gr. z przesyłaniem 20 gr.

Sfery gospodarcze pow. Lubawskiego, a Wystawa Pomorska.

Przy licznym udziale zgromadzonych przedstawicieli sfer przemysłowych, handlowych, rzemieślniczych odbyło się w środę dnia 22. bm. zebranie, poświęcone sprawie Wystawy Rolniczo-Przemysłowej w Grudziądzu. Na zebranie to przybył starosta powiatu lubawskiego, p. Sas-Jaworski, który zagajając posiedzenie zaakcentował doniosłość Wystawy, która ma niesłychanie poważne znaczenie w swym momencie politycznym. Następnie pan starosta udziela głosu referentowi, przybyłemu z Grudziądza p. L. Sobocińskiemu. Mówca nawiązując do słów pana starosty wspomina o Wystawie Przemysłowej jako o imprezie, która posiada nie lokalne znaczenie, ale jako o przedsięwzięciu mającym być generalnym przeglądem sił gospodarczych Pomorza. Referent omawia tło polityczne, wykazał iż to będzie materialny, rzeczowy protest na agresywne zamiary Niemiec w stosunku do Pomorza, i że dziś zaangażowana jest ambicja całego społeczeństwa pomorskiego, aby Wystawa ta wobec innych dzielnic jak i świadców z zagranicy wypadła jaknajbardziej imponująco.

W dalszej części swego przemówienia mówca wykazuje stosunek poszczególnych sfer gospodarczych do tej wystawy i zaznacza, że Związek Towarzystw Kupieckich, którego właścicielem mówca jest przedstawicielem, przydzielił do komitetu wystawy cały swój aparat agiacyjny w trosce o jaknajwspanialszy wynik wystawy. Mówca kończy nadzieją, iż powiat lubawski ze swoimi przemysłami i rękodzielniami godnie na wystawie będzie reprezentowany. — Po referacie wywiązała się dyskusja w której udział brali: p. starosta Sas-Jaworski zapewniając o żywym zainteresowaniu się powiatu wystawą Pomorską, i że powiat jako subsydyum jednorazowe na ten cel wyasygnował 500 zł, dalej przemawiał p. Wiśniewski zast. burmistrza, dorzucając swe uwagi w sprawie organizacji wystawy, w imieniu rzemiosła przemawiał p. Jabłoński, dodatkowo mówił referent i wielu innych wypowiedziało się za jaknajcieplejszym i jaknajczynniejszym poparciem wystawy. Na zakończenie zabrał głos pan starosta i dziękując referentowi za przybycie jeszcze raz w słowach pełnych życzliwości dla wystawy podkreśla jej znaczenie i nie wątpi, że powiat lubawski godnie się na tej wystawie zaprezentuje.

Zebrani wykazali całkowite zrozumienie wagi sytuacji związanej z wystawą Pomorską, to też spodziewać się należy, że nasze społeczeństwo nie pozostanie obojętne na słowa referenta, który w sposób tak mowy i przekonujący wykonywał potrzebę imponującego pokazania dorobku kulturalnego i gospodarczego Pomorza.

O strajku rolnym.

W końcu marca br. wybuchł strajk robotników rolnych na majątku Ostrowite, powiatu lubawskiego, który trwa nadal i jest podsycany przez nieświadomych prowodyrów, należących do P. P. S.

W międzyczasie sytuacja tam się pogorszyła bo na 20. VI. 25. zapowiedziano czarny strajk — zaś robotnikom chętnym do pracy odgrazano się polamiem kości. Tego samego dnia skupił się tłum nieświadomy co czyni (około 60 osób) w zamiarze dopuszczania się wspólnymi siłami gwałtu na osobach chętnych do pracy, bezprawnie uderzył do zagrodzonej posiadłości p. Blüchera pod przywództwem 4 osobników, których Policja przytrzymała i odstawiła do sądu w Nowemmieście gdzie ich czeka zasłużona kara.

Egzamin mistrzowski.

Rzeźnik pan Leon Licznierski z Lubawy złożył dnia 21. kwietnia 1925 r. przed Izłą Rzemieślniczą w Grudziądzu egzamin mistrzowski z predykatem „dobrze“.

Toruń trupa kobiety

Lat około 20 wylądowano przedwczożaj w Wiśle w Pędziewie w pobliżu zabudowań gospodarzy rolnika Rudolfa Majera. Zwłoki ubrane były w pończochy koloru czarnego, spódnice koloru modrego, i bluzkę z wykładką

Na nic się nie oglądać,
Na świecie — ale pałać,
Nie błągać ale żądać,
Nie marzyć, ale działać.

Odzienie zewlec sutsze,
Robocze suknie wzuć,
Choć dni do pracy krótsze
Nam myśleć wciąż o jutrze
I kuć, i kuć, i kuć!

J. Kościelski.

dami koloru szaro-żółtego. Włosy czarne, twarz okrągła. Ubiór znacznie zniszczony. Ponieważ trup leżał dość długo w wodzie, jest twarz już zniekształconą rozpoznanie przeto będzie trudne. Ktoby mógł udzielić jakichkolwiek informacji o zaginięciu wspomnianej kobiety winien zgłosić się do ekspozytury urzędu śledczego przy Rynku Staromiejskim 10 II.

Zabiliście, bo mu było za dobrze na świecie.

Gniew. Przed kilkoma dniami znaleziono na szosie w pobliżu Bydgoszczy mieszkańca naszego miasta, 22-letniego urzędnika Kontroli Skarbowej Jana Wala. Denat pozbawił się życia wystrzałem z rewolweru w głowę i pozostawił w portfelu wizytówki, na których skreślił kilka zdań do kolegi swego niejakiego Wojciecha Kulpy w Nowym Sączu (w Małopolsce.) W zapiskach twierdził, że powodziło mu się za dobrze, więc skrócenie sobie przez samobójstwo kilku lat życia nie uważa za zły czyn. Trupa znaleziono dopiero za kilka dni po wypadku.

Konkurs w celu spopularyzowania zagadnień, połączonych z naszym wybrzeżem morskim.

Wojewoda pomorski ogłasza niniejszem konkurs na pracę o znaczeniu gospodarczym budującego się portu w Gdyni i wybrzeża dla Polski.

Warunki konkursu.

1. Udział w konkursie może brać każdy obywatel polski.

2. Rozmiar pracy jest dowolny, z zastrzeżeniem wyczerpania tematu.

3. Praca winna uwzględniać następujące kwestje:

a) Techniczny zarys portu Gdyni i jego urządzeń oraz pogląd na metody eksploatacji portu. b) Przymyślny obrót towarów przez port z uwzględnieniem zdolności eksportowych i potrzeb przewozowych kraju. c) Istniejące połączenia portu z krajem — kolejowe, wodne i szosowe — oraz niezbędny rozwój tych linii komunikacyjnych i polityki taryfowej. d) Niezbędny rozwój polskiej floty handlowej z uwzględnieniem poszczególnych linii okrętowych i ich eksploatacji. e) Widoki i metody rozwoju polskiego wybrzeża morskiego pod względem turystycznym i uzdrowiskowym. f) Stosunek społeczeństwa polskiego do powyższych zagadnień.

4. Prace mają być nadsyłane w rękopisach (pisane na maszynie) — ewtl. już wydrukowane pod godłem, przyczem nazwisko i adres mają być dołączone w zabezpieczonej kopercie, opatrzonej tem samem godłem. Rękopisów się nie zwraca.

5. Termin składania prac konkursowych upływa z dniem 1 września 1925 r. Prace winny być nadsyłane do Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego — Wydział Przemysłu i Handlu — i oznaczone napisem na kopercie: „Konkurs na pracę o Gdyni“.

6. Jury będzie się składało z powołanych przez wojewodę pomorskiego rzeczoznawców pod osobistym jego przewodnictwem.

7. Za najlepszą pracę odpowiadającą powyższym warunkom wyznacza się nagrodę w wysokości 1000 zł płatnych w połowie zaraz, a w połowie po wyjściu pracy z druku. O ile praca nie będzie wydrukowana do dnia 1. 1. 26. r. Pomorski urząd Wojewódzki będzie miał prawo wydać ją własnym nakładem; poza tem autor zachowa wszelkie prawa autorskie.

Plaga niemieckiego szpiegostwa na Śląsku.

Władze wojewódzkie w Katowicach prowadzą dochodzenia przeciwko niejakemu Schmidtowi, pochodzącemu z Lipin na Śląsku, o zbrodni szpiegostwa. Schmidt był urzędnikiem „Berg und Hütten männischer Vereiner“ w Katowicach i sprzedał Niemcom w Gliwicach na niemieckim Śląsku tajny memoriał, wystosowany przez wielki przemysł na polskim Śląsku do rządu polskiego w Warszawie. Schmidt uciekł do Gliwic. Za pieniądze wywoził on wszystkie wiadomości na niemiecką stronę.

Ile kosztować będzie usunięcie nędzy mieszkaniowej w Polsce.

Senacka podkomisja skarbowo-budżetowa przystąpiła 18 kwiet. do obrad nad projektem ustawy o rozbudowie miast, uchwalonym przez Sejm.

Referent senator Körner (Koło żyd.) zobrazował stan dzisiejszej nędzy mieszkaniowej, podał, że chcąc doprowadzić do możliwej ilości mieszkań, trzeba by zbudować rocznie 263.000 izb, których budowa kosztowałaby 800 milionów złotych. Musiałoby to trwać przez lat 20.

Po omówieniu następnie przepisów projektu ustawy senator Körner zwrócił uwagę, że jako referent proponuje pewne poprawki, o ile zaś komisja uzna, że nie są one tak kardynalne, to w końcu dopiero przedstawi komisji wniosek, czy projekt ustawy ma być przyjęty ze zmianami czy bez.

Obecny na posiedzeniu wiceminister Klarner, imieniem rządu oświadczył, że rząd z pożyczki amerykańskiej przeznaczył na cele rozbudowy 100 milionów złotych i że rządowi zależy na tem, aby ustawa weszła jaknajwcześniej w życie. Stąd jest koniecznym, aby Senat uchwalił projekt bez zmian.

Podkomisja przystąpiła następnie do dyskusji szczegółowej, w czasie której omówiono ewentualne poprawki do niektórych artykułów.

W ten sposób załatwiono pierwszych 6 artykułów projektu. Dalszy ciąg posiedzenia popołudniu.

Spadkobierczyńnię 35.000 dol. uprowadzono i osadzono w domu obłąkanych.

We wrześniu ub. roku wyjechała z Krakowa do Warszawy p. Stamirowska, której mąż, major W. P. poległ pod Warszawą w czasie najazdu bolszewickiego. Mjr. Stamirowski był człowiekiem bogatym, bowiem prócz majątku na Kresach Wschodnich posiadał w banku nowojorskim 35.000 dolarów, zapracowanych podczas kilkuletniego pobytu w Ameryce. Cały majątek po zmarłym odziedziczyła wdowa p. Helena z Gałgowskich Stamirowska, zamieszkała w Krakowie.

Pani Stamirowska zjechała do Warszawy i zatrzymała się u krewnych przy ul. Muranowskiej 8. Celem przyjazdu p. St. do Warszawy było otrzymanie wizy na wyjazd do Ameryki, gdzie chciała odebrać spadek.

W przeddzień załatwienia ostatecznych formalności — została napadnięta przez jakiegoś awanturnika w chwili, gdy wychodziła z bramy domu. Jednocześnie nadbiegli dwaj nieznanii panowie, umieścili ją w doróżce i choć się temu sprzeciwiała odwieźli ją do szpitala, gdzie jej udzielono pomocy. Następnie przewieziono ją — do drugiego szpitala dla umysłowo chorych, gdzie jej sążone było przemieszczać kilka miesięcy. Ochodzono się tam z nią grzecznie, nie udzielono jej żadnych wyjaśnień.

Pani Stamirowska zrozumiała w końcu że jest ofiarą omyłki lub, co prawdopodobniejsze, podłości ludzkiej, gdyż podczas jazdy doróżką „opiekunowie“ skradli jej metrykę.

Przed niedawnym czasem opuściła szpital, bynajmniej jednak nie odzyskała wolności, gdyż umieszczono ją w przytułku dla paralityków.

Zachodzi obawa, czy owi przygodni „opiekunowie“ nie zrobili jakiegoż użytku ze skradzionej metryki. Kilkumiesięczne bowiem odseperowanie spadkobierczyni od świata — wystarczyło w zupełności do zainkasowania 35 tys. dolarów. Czy to uczynili, przyszłość okaże.

Przed rozprawą o zajęcia listopadowe w sądzie wojskowym w Krakowie.

Kraków, 17 kwietnia. Rozprawa o zajęcia listopadowe w sądzie wojskowym zaczęła się 20 kwietnia br. i potrwa około 14 dni.

Na ławie oskarżonych zasiadli: gen. dyw. Józef Czikiel, kapitan Mieczysław Obidziński, dowódca rozbrojonego bataljonu 16 pp. porucznicy: Tadeusz Skarski i Wacław Nowakowski oraz mjr. Wacław Biernacki.

Po mieście krząta pogłoski, że władze wojskowe zamierzają zarządzić tajność rozprawy. Gen. Czikiel sprzeciwia się tajności rozprawy, ze względu na to, że wypadki rozgrywały się jawnie na ulicach Krakowa, że jego cześć jawnie szarpano przez szereg miesięcy i wreszcie, że jawną była rozprawa w sądzie cywilnym, a także pierwsze rozprawy w sądzie wojskowym. Gen. Czikiel ma zamiar wskazać i udowodnić, kto zawinił w nieszczęsnym wypadkach, a w szczególności, jakie oddziaływały i czynniki.

Dla utrwalenia wyników rozprawy gen. Czikiel zażądał zaprzysiężenia stenografów i na ten cel złożył odpowiednią kwotę.

Wczorajsza popołudniowa „Nowa Reforma“ została skonfiskowana za informacje w związku z procesem.

Masowe rewizje i aresztowania w Wilnie.

W nocy z 17 na 18 policja przeprowadziła tutaj wokoło stu punktach rewizję. Aresztowano przeszło sto kilkadziesiąt osób i znaleziono wiele materiału obciążającego i zdradzającego na wielką skalę zakrojoną działalność antypaństwową.

Prawdziwym przewodnikiem i dobrym doradcą we wszystkich sprawach związanych z życiem kobiety polskiej w domu i świecie, jest najtańszy i najbogatszy w treść ilustrowany społeczno-literacki tygodnik kobiecy

„BLUSZCZ“
(48 stron druku).

Ilustrowany dodatek mód, zawierający około 15-tu (miesięcznie 60) modeli ubiorów, bielizny oraz ubrań dziecięcych, tablica krojów i arkusz wzorów robót naturalnej wielkości, zastępują w zupełności drogie zagraniczne żurnale.

Prenumerata miesięczna zł. 4,80, Nr. pojedynczy zł. 1,40

Paniom czytelniczkom „DRWĘCY“ wysyłamy numery okazowe „BLUSZCZU“ bezpłatnie. Administracja: Warszawa, Krak. Przedm. 99 (Plac Zamkowy). Konto P. K. O. Nr. 3700.

Karność i organizacja to są niezbędne przymioty, ale muszą być oparte na szlachetnych charakterach i wiedzy głębokiej. St. Szczepanowski.

Wiadomości z kraj obcych.

Przygoda wielkiego angielskiego balonu sterowego.

Nadzwyczajna przygoda spotkała wielki angielski okręt powietrzny „R. 33“, który zerwał się z kotwicy i poszybował nad pełne morze, przyczem przednia jego część oberwała się. W gondoli znajdowało się 28 osób załogi, która natychmiast nawiązała kontakt iskrowy z ministerjum lotnictwa w Londynie, wprowadzając jednocześnie w ruch motory.

Popołudniu doniesiono iskrowo, że sterowiec angielski, lecąc z szybkością 33 mil morskich, w pobliżu wybrzeży angielskich walczy z silnym wichrem. Wyślano natychmiast okręty wojenne, aby w razie opadnięcia balonu na pełnym morzu, pospieszyć mu z pomocą.

Wkrótce potem parowiec japoński „Amazon Maru“ zakomunikował iskrawo, że angielski sterowiec „R. 33“, lecąc z roztrzaskanym przodem w kierunku Egmond (Holandia), prosi iskrowo o pomoc.

Pędzony wichrem balon widziano, jak szybował nad wybrzeżami holenderskimi w północnym kierunku. — Około godziny 10 wieczór widziano go wprost miasta uniwersyteckiego Leyden, a ostatnie wiadomości głosiły, iż znajduje się on na wysokości Hagi oraz, że leci w kierunku od zachodu do wschodu. Istniała wówczas nadzieja, że załoga pędzonego wichrem sterowca podejmie próbę lądowania na lotnisku holenderskim Soesterberg w pobliżu Utrechtu, albowiem sterowiec ten pod wiatr nie mógłby dotrzeć do wybrzeży angielskich, a wobec niepogody nie mógłby także wylądować na pierwszym lepszym miejscu bez fachowej pomocy.

Zakończenie jednak było nadspodziewanie pomyślne, bo okręt powietrzny R. 33 wylądował bez obcej pomocy na lotnisku w miejscowości Pulham, skąd się był zerwał.

Jak stracono ludożercę niemieckiego Haarmanna?

W dniu 15 b.m. stracono głośnego ludożercę niemieckiego Haarmanna na dziedzińcu trybunału w Hanowerze przy pomocy gilotyny. Blizsze szczegóły tego epizodu są następujące:

Już w dniu poprzedzającym ścięcie, Haarmann został powiadomiony o dacie wykonania wyroku. Poprosił wówczas o udzielenie mu pociechy duchowej, czego mu oczywiście nie odmówiono. Pastor pozostawał w jego celi do późnej nocy. Noc spędził ludożerca dość spokojnie. W dniu stracenia tuż przed godziną 6 rano wyprowadzono go z celi. Znów pojawił się pastor, a oprócz niego naczelny prokurator dr. Wilde, który kierował wykonaniem wyroku, ponadto dwóch dalszych przedstawicieli sądownictwa, oraz lekarz sądowy

jeden obywatel miasta Hanoweru i kat Goebler z Wrocławia ze swemi pomocnikami.

Na dziedzińcu więzienia ustawiono gilotynę przy pomocy której wykonywane są wyroki śmierci w Hanowerze, jak również w południowych Niemczech, podczas gdy w całej reszcie Niemiec ścięcie głowy odbywa się przy pomocy topora.

Podczas robienia ostatnich przygotowań Haarmann okazywał spokój i zimną krew. Naczelny prokurator Dr Wilde jeszcze raz przeczytał wyrok śmierci i zwrócił się do mordercy z zapytaniem, czy pragnie jeszcze coś powiedzieć. Haarmann zastanowił się przez chwilę poczem rzekł: Mam do powiedzenia tylko, że żałuję za swoje czyny.

Po tem oświadczeniu ujęli Haarmanna pomocnicy kata i zaprowadzili go na rusztowanie. Kat nacisnął guzik elektryczny, wprowadzający w ruch gilotynę. Głowa Haarmanna zakreślając szeroki łuk, spadła na ziemię. Obecny lekarz sądowy skonstatował wówczas zgon, a prokurator stwierdził, że sprawiedliwości stało się zadość.

Po dokonaniu tych formalności urzędowych zwłoki Haarmanna natychmiast odtransportowano i pogrzebano a miejsce pogrzebania zwłok trzymane jest w tajemnicy. Cała ta egzekucja trwała zaledwie kilka minut. Ludność Hanoweru dopiero przedpołudniem dowiedziała się z komunikatu urzędowego o dokonaniem stracenia. Ludność została zaskoczona tą wiadomością albowiem przypuszczała, że z powodu zeznań, złożonych ostatnio przez Haarmanna w formie listu do ojca Gransa, wdrożone będzie nowe dochodzenie, odraczające chwilę stracenia.

Rodzice ofiar Haarmanna wystąpili przed kilkoma dniami z żądaniem, aby dopuszczono do osoby mordercy ich deputację, spodziewając się, że Haarmann da jakieś wskazówki, co do nieznanych jeszcze losów poszczególnych ofiar. Władze nie zgodziły się na to, toteż obecnie opinia publiczna krytykuje ostro władze policyjne i sądowe, że uniemożliwiły prowadzenie dalszych dochodzeń. Policja ze swej strony zapewnia, iż na podstawie zeznań Haarmanna, zbadała gruntownie wszelkie ślady zbrodni.

Dodatkowe zeznania Haarmanna były, zdaniem policji, niczem innym jak tylko wybrzykiem fantazji. Nie rozstrzygnięte jeszcze zostały losy skazanego na śmierć Gransa, który wniósł prośbę o ulaskawienie. Ponieważ prośba ta nie została jeszcze zatwierdzona, przeto Haarmann musiał samotnie odbyć wędrowkę pod gilotynę. Haarmann zrezygnował z wszelkiej rewizji procesu i z wnoszenia podania o ulaskawienie.

Jeszcze na kilka dni przed straceniem oświadczył on, że miał już dość czasu do namysłu, i że wyrok sądu przysięgłych przyjmuje jako zasłużoną karę.

Ruch towarzystw.

Nowemiasto. Zebranie Tow. Samodziel. Rzemieślników odbędzie się w niedzielę dnia 26. bm. o godz. 2-jej po połud. w Pomorzance. Dla ważnych spraw o liczny udział prosi. Zarząd.

Nowemiasto. Zebrania Tow. Ludowego odbędzie się w niedzielę dnia 26. bm. o godz. 5 popołudniu u p. Jankowskiego. Dalszy wykład p. Dr Komassy. O liczny udział prosi. Zarząd.

Gielda zbożowa w Poznaniu.

Notowanie oficjalne z dnia 20. 4.

Za 100 kg. w ładunkach wagonowych. Dostawa zaraz, Cena dla handlu hurtownego.

Notowanie w złotych.

Zyto	32.50-33.50
Pszonica	38.00-40.50
Jęczmień br.	29.00-31.00
Jęczmień na paszę	-
Owies	26.00-28.00
Mąka żyt. 70 0/0	42.25-44.25
Mąka pszenna 65 0/0	57.- - 60.-
Ospa żytnia	21.- -
Ospa pszenna	20.50 -

Uwagi: Usposobienie sniżkowe. Zastój na rynku.

Poznański targ na bydło.

Notowanie Rzeźni Miejskiej.

Dnia 17 4 25. spędzono na targowisko Rzeźni Miejskiej - wołów, - bubał, - jałowek i krów, 1933 eteta 852 owiec, 500 kóz, 403 świni, - prosiąt, - kozłat

Płacono za dwa centnary żywej wagi:

Za bydło rogate	I kl.	80 -	zł.
" " "	II kl.	68-68	"
" " "	III kl.	50-54	"
" cielecia	I kl.	90 -	"
" " "	II kl.	76 80	"
" " "	III kl.	94-68	"
" Za owce	I kl.	-	"
" " "	II kl.	58 -	"
" " "	III kl.	-	"
" świni	I kl.	114 -	"
" " "	II kl.	108-110	"
" " "	III kl.	96-1'6	"

Gielda pieniężna.

Warszawa, dnia 21. 4

Waluty w złotych.

1 dolar amerykański	6.18 1/2 -
100 funt angielski	24.88 -
100 frank. franc.	27.20 -
100 frank. belg.	26.26 -
100 frank. szwajc.	100.60 -
100 koron czeskich	15.44 -
100 lir włoskich	21.37 -

Alojzy Bielecki, Lubawa

Import i Eksport

POMORSKI DOM ZBOŻOWY

Telefon nr. 56

Główne biura ul 19. Stycznia

Zakupuję i sprzedaję wszelkie ziemiopłody, sztuczne nawozy, paszę, cegłę czerw. dobrze wypaloną i węgiel górnośląski z pierwszorządnych kopalń w wszelkich gatunkach.

**Rok zał.
1879**

Ta formułka

- Praktyka
- Doświadczenie
- Umiejętność
- Pierwszorządne źródło zakupu
- Doborowy towar

gwarantuje bezwzględnie, że zaspokoimy każde najwybredniejsze życzenie z zakresu branży towarów kolonialnych, spożywczych, delikatesów, łakoci, ... wszelkiego rodzaju win, wódek, likierów, czekolady, cukrów. .. ..

Marchlewski & Zawacki, Grudziądz

Pomorska Hurtownia Kolonialna

Telefony 104 i 404

Wybickiego 29

Telefony 104 i 404

Doskonałe kawy i wyborne herbaty to nasza specjalność!
Bezpośredni import win. ————— Probiernia win!

Skład towarów kolonialnych i restauracja

B. Chełkowski

Tel. 80 NOWEMIASTO Rynek 22.

Wódki, firm Kasprowicz, Kantrowicz, Bronikowski i t. d.

NASIONA

warzyw pastewnych i ogrodowych a mianowicie:

- Buraki pastewne Eckendorf zółte i czerw.
- Marchew pastewną białą olbrz. zielonolepk.
- Marchew zółtą Lobberycką
- Marchew czerwoną St. Valery
- Brukiew białą i zółtą
- Karotkę Nantejską czerw. półdługowatą
- Ogórki krótkie i długie
- Buraczki jadalne okrągłe egipskie
- Cebule żyławska
- Safatę, kapustę, pietruszkę i t. p.

poleca po tanich cenach

„ROLNIK“ w LUBAWIE,

Spółdzielnia rolniczo-handlowa z ograniczoną odpow.
Telefon nr. 39 Lubawa, Telefon nr. 39

Bracia Nadolni Lubawa

Rynek 5.

TELEFON 55

Skład bławatów, konfekcji i towarów krótkich
poleca na sezon terazniejszy
wszelkie towary bławatne, materiały męskie etc.
Wyjątkowe ceny! **KONFEKCJA** Wyjątkowe ceny!

Alojzy Kozicki

dawn. Eug. Galka

RYNEK 26 LUBAWA RYNEK 26

Poleca po cenach przystępnych:

**wszelkie towary kolonialne,
delikatesy, wina zagraniczne i krajowe
cygara, papierosy
smary na osie, oliwy, pokost, farby**

Główny Urząd Likwidacyjny

ogłosił dalszych

około 150 osad likwidacyjnych na sprzedaż

Wnioski przyjmujemy do dnia 16. maja r. b. Pospiech wskazany.

POLSKI BANK PARCELACYJNY

BYDGOSZCZ, ul. Jagiellońska 54.

ODDZIAŁ W GRUDZIĄDZU plac 23 Stycznia II.

JÓZEF TOMASZEWICZ - LUBAWA

TELEFON 29.

GDAŃSKA 20.

SKŁAD SKÓR OBUWIA I PRZYBORÓW SZEWSKICH

poleca obuwie wszelkiego rodzaju z pierwszo-
rzędnych firm, jak i własnego wyrobu. Skóry
podeszwiane, faledrowe, chromowe po cenach
konkurencyjnych.

Adam Tykarski

Skład sprzętów kuchennych
szkła i porcelany
LUBAWA RYNEK 8.

Poleca na sezon
garnki kamienne i aluminiowe.

Cukiernia i Kawiarnia

Telef. II

R. BLOCH

Telef. II

Lubawa, ul. Kupnera 6.

Drogerja Centralna

Józef Witt, Lubawa, rynek

Poleca chemikalje, farby ziemne
i olejne, pokosty, lakiery,
kosmetykę krajową i zagra-
niczną, artykuły opatrunk-
kowe i do pielęgnowania
chorych, towary kolonialne

RESTAURACJA

Maksymiljana Piotrowicza

LUBAWA, ul. Zamkowa 9.

poleca dobrze utrzymane piwa, wódki
z pierwszorzędnych firm, oraz cygara
i papierosy.

A. ZALEWSKI

NOWEMIASTO

Drogerja medycyna i skład tow. kolonialnych
poleca w przeszło 100 wzorach i po najtańszych cenach

TAPETY

farby, lakiery, pokost hol., farby lakierowe
do podłóg w puszkach, kamieńmydłany, krede
do białenia,
lakiery do kapeluszy w rozmaitych kolorach
SZELAK.

Hotel Polski

w Lubawie, Pom., ul. Gdańska 1

Poleca pierwszorzędną kuchnię
Zakąski na zimno i gorąco. Opa-
trzone w krajowe i zagraniczne
wina. Pokoje ogrzewane i zimne
Ceny bardzo przystępnej obsługa
rzetelna bez pobierania procent-
ów za obsługę

**Sole potasowe
Kainit**

**Superfosfat
Tomasyne**

Saletrę chilijską

na kredyt wekslowy do żniw oddaje

„Rolnik“ w Lubawie

Telefon nr. 39.

Ł. FIGURSKI, LUBAWA

ULICA GDAŃSKA N: 1.

SKŁAD I PRACOWNIA OBUWIA

POLECA swoje wielkie zapasy w obuwiu
różnego rodzaju. Także przy-
jmuje wszelkie obstalunki w naj-
nowszych fasonach po cenach
przystępnych.
HANDEL SKÓR

JULJAN WILAMOWSKI

Drogerja Pod Gwiazdą

Jan Krzewiński, Lubawa,

ulica Gdańska nr. 6. - Telefon 6

Poleca przedmioty apteczne,
francuskie perfumy, benzyny,
pokosty farby, lakiery, smary
na osie, towary kolonialne, oraz
wszelk. artykuły dla bydła i koni

Bank Konsumowyy

w Lubawie

poleca w wielkim wyborze **Materiały damskie** po najkorzystniejszych cenach
na suknie, bluzki, płaszcze, kostjomy, sukienki,
bostony, popeliny, rypse, gabardyny, szewioty.

Materiały męskie na ubrania, palta, spodnie.

KONFEKCJA DAMSKA I MĘSKA

w najmodniejszych deseniach :-: w najmodniejszych deseniach
.. krep deszyny, woale, muśliny, perkale, batysty, zefiry, satyny. ..

Towary krótkie

Bielizna

Stołowizna

Artykuły męskie

HOTEL KOPERNIKA

Lubawa-Pom., Gdańska 22, tel. 9

Pierwszorzędny Hotelel w miejscu

Poleca pierwszorzędne pokoje.

Zimne i ciepłe potrawy każdego

czasu. — Sala towarzyska.

Zajazd

Garaż

Szan. Publiczności miasta Lubawy i okolicy podaję niniejszem do łaskawej wiadomości, iż powiększyłem moją fabrykę wód mineralnych przez zakupienie nowych maszyn, tak że dostarczam pierwszorzędnej jakości

wodę sodową i napoje bezalkoholowe.

Mam stale na składzie świeże wyborowe
piwa

jako to grudziądzkie i bydgoskie w sładkach
i butelkach oraz grodzkie i portery.

Wina, wódki i likiery.

Hurtownie — Detalicznie

LUDWIK STIENSS

LUBAWA

Telefon 34 — Rynek 18

Donosimy uprzejmie,

że uruchomiliśmy z dniem 1. kwietnia br. dział maszyn rolniczych

i polecamy z naszych składnic po cenach przystępnych i na dogodnych warunkach zapłaty:

Pługi jedno i wieloskibowe wszelkich systemów
Kultywatory sprężynowe
Dołowniki i obsypniki
Opętacze
Grabie konne
Maneże pałkowe i ochronne
Młocarnie maneżowe i parowe
Wialnie i młynki do czyszczenia zboża
Triery żmijkowe do nasion okrągłych
Kartoflarki i sortowniki do kartofli
Sieczkarnie bębnowe
Sieczkarnie toporowe
Srótowniki
Parowniki szybko parujące wywracalne
Gniotowniki do ziemniaków.
Siewniki do zboża (dryle)
Siewniki do sztucznych nawozów
Separator do mleka
Wagi do zboża decymalne

oraz wszelkie inne powyżej niewymienione (maszyny i narzędzia rolnicze wszelkich systemów, oraz części do tychże

Rolnik w Lubawie

Spółdzielnia rolniczo-handlowa z odpow. ograniczoną,

Telefon nr. 39. **LUBAWA** Telefon nr. 39.

Żyrokonto w Banku Polskim.

P. K. O. 200685.

BANK LUDOWY W LUBAWIE

Spółdzielnia z odpow. ograniczoną.

Przyjmuje wkłady oszczędnościowe
terminowe i bezterminowe

Zakup wszelkich walut i dewiz
zagranicznych oraz złota i srebra

Przeprowadza regulację
hipotek

Załatwia wszelkie czynności bankierskie

TELEFON 36.

Rachunki czekowe
Rachunki bieżące oraz
otwartego kredytu

Pożyczki wekslowe i lombardowe

Dyskonto weksli kupieckich

Zlecenia komisowe i giełdowe

Przekazy krajowe oraz do wszelkich miejscowości
zagranicznych

Inkaso weksli, czeków oraz

Zastępstwo Poznańsko-Warsz. Banku Ubezpieczeń.

Wysprzedaż

nowych maszyn rolniczych

1 szeroka młocarnia, 2 maneże cztero-
konne, 1 żniwiarka, 2 parniki, 2 wagi
decymalne, 3 centryfugi, 1 sieczkarka,
1 prasa do słomy.

Udziela się kredyt wekslowy. Zgł. do eksp. „Drwęcy“.

**H. Feller'a nast.
S. CZYŻEWSKI**

GDAŃSK

Ankerschmiedegasse 6.

**Fabryka wyrobów
papierowych**

Hurtownie: pergaminy, papiery
pakunkowe i papiery piśmienne.

Klemens Przeradzki Lubawa-Pomorze

Telefon 72. skład bławatów i towarów krótkich Rynek 6.

Kapelusze
męskie

— poleca się na sezon letni —

wszelkie materiały męskie i damskie, jedwabie,
trykoty, dywany, chodniki i towary krótkie
— po cenach konkurencyjnych. —

BRUNON MARSCHALL

DOM BŁAWATÓW LUBAWA

TELEFON 45. RYNEK № 2.

POLECA NA SEZON WIOSENNY I LETNI 1925 ROKU

NOWOŚCI W MATERJAŁACH MĘSKICH NA UBRANIA, PŁASZCZE
I SPODNIE, POZATEM MATERJAŁY NA SUKNIE DAMSKIE WEŁ-
NIANE I JEDWABNE RÓWNIEŻ, MATERJAŁY DO PRANIA

POMORSKA FABRYKA TAPICERSKA

WŁAŚC.: ŻURAŁSKI
KAMIONKA 8. **BRODNICA POMORZE** TELEFON 47.
ADRES TELEGRAFICZNY: „TAPICERSKA“

poleca w wielkim wyborze: Klubowe
garnitury, salonowe garnitury, kanapy,
fotele, leżanki, materace nakładowe,
- - - materace patentowe - - -

HURTOWNIE! HURTOWNIE!

PAWEŁ SUCHY

fabryka wódek i likierów deserowych
w BRODNICY

Telefon 157.

Telefon 157.

Poleca p. p. kupcom swoje wyroby
wódzane po najtańszych cenach - -

AUGUST KUDERT

Lidzbark-Pomorze
Telefon nr. 2

FABRYKA SKÓR

Specjalność: a) skóry siodlarskie
b) czarne i bronz. juchty
c) skóry do drewniaków
d) kromowy boxcalf
i rindbox
e) podeszwy

Kupuje każdego gatunku
i wszelką ilość
skór surowych.

Placę najwyższe ceny!

Franciszek Kamiński

Tel. 45 Lidzbark, Stare miasto 2 Tel. 45

Hurtownia wyrobów tytoniowych

Wielki zapas towarów kolonialnych
i delikatesów. — Wielki wybór w
likierach, rumach, koniakach itd. stale
na składzie

Hurtownie oddaje po cenach fabrycznych.

Hurt. Zajazd Detal.

Lidzbarska Fabryka Mebli

i wyrobów drewniach

JAN BRÓZDA i S-KA,

Lidzbark-Pomorze - Tel. 31

Wykonuje:

jadalnie, sypialnie, pokoje
męskie, kuchnie, budownie
i wszelkie wyroby drewn.

Splata ewentualnie ratami.

Z. Ściśłowski

Telefon 46 Lidzbark Telefon 46

poleca swoje wielkie zapasy
w towarach kolonialnych
i wódkach
pierwszorządnych firm

Hurtownie — Detalicznie
ZAJAZD

Aleksander Radzymiński

Brodnica-Pomorze, Rynek 30, Telefon nr. 65

Dachówka Asbestowo-Cementowa

i skład żelaza, narzędzi rolniczych,
naczyni kuchennych i artykułów budo-
wlanych: smoły, papy, cementa, wapna
i różnych innych.

Jan Markowski

Lidzbark-Pomorze
Telefon 43

Tartak parowy,
handel drzewa
i materiałów budowlanych

Dla pp. rzemieślników: materiały
stolarskie i kołodziejskie.

Dla pp. rolników: drzewo podług
zamówienia do budowy stodół
i budynków.

J. Waśniewski

Nowy Rynek Lidzbark Nowy Rynek

Fabryka limoniady z urzą-
dzeniem motorowym oraz
zastępca browarów
Chelmińskich Tow. Akc.

Hotel pod Trzema Koronami

Tel. 19 LIDZBARK-POMORZE Tel. 19

właśc.: M. Poćwiardowski

Po zupełnej renowacji poleca pier-
wszorządne pokoje umeblowane jak
również kuchnię wyborową, ciepłe
i zimne potrawy każdego czasu.

Sala do zabaw - - - Ogród restauracyjny
Zajazd Łazienka Garaż

SKÓRY

podeszwowe i wierzchnie
bardzo korzystnie i na dogodnych warunkach poleca

HURTOWNY HANDEL SKÓR,

Edwin Balcerowicz i Ska, Grudziądz

Telef. 111 Oddział w Brodnicy przy moście Telef. 111

FABRYKA CZAPEK

Bracia Ciecierscy
Brodnica-Pomorze

Sprzedają tylko hurtowo!

HOTEL SANSOUCI.

właśc.: Fr. Miłoszewski

Brodnica
Telefon 15 - Rynek

Poleca zupełnie od-
nowione pokoje, dobre
i tanie potrawy

Różne napoje
i zagraniczne wina

Kto chce

zaopatrzyć się w dobry i tani

WĘGIEL

w ilości wagonowej niech zażąda ofertę od

Stowarzysz. Rolniczo-Handlowego.
NOWEMIASTO

BANK LUDOWY

Sp. Kred. z odp. nieogr.

w Nowemmieście nad Drwęcą.

Przyjmujemy
Oszczędności

Otwieramy
konta bieżące
i czekowe

Inkasujemy
czeki krajowe i zagraniczne, weksle
i wtróniki

Zakupujemy i sprzedajemy
złoto, srebro, dolary,
franki i inne obce
waluty, akcje bankowe
i przemysłowe

KAZDEMU ZNANY

HOTEL BONA

NOWEMIASTO-POMORZE - TELEF. 23

pierwszorządny Hotel w miejscu

Poleca swoje pokoje, zimne i ciepłe porządkowane każdego czasu. — Lody przez całe lato. — Obsługa rzetelna!

Zajazd Garaż

POMORSKA FABRYKA MEBLI i tartak parowy

B. Jentkiewicz, Nowemiasto-Pomorze

TELEFON NR. 51.

Architektura wewnętrzna :: Malarnia
Tokarnia :: Rzeźbiarnia :: Artykuły
..... stolarskie budowlane. ....

W. Serożyński, Nowemiasto

Telefon 69 — Rynek

Skład żelaza, artykułów budowlanych i sprzętów kuchennych.
Towary kolonialne.

Wina — Delikatesy — Cygara

Palarnia kawy.

Restauracja. — Zajazd.

Stale na składzie:
żelazo sztabowe, gwoździe, smoła,
papę, cement, wapno.

Ceny przystępne!

Węgiel opalowy!

Węgiel kowalski!

Polecam w wielkim wyborze:

materiały męskie, damskie, muślinki i woale letnie, trykotyny, płótna w różnych gatunkach, cągi, obrusy, okrycia na łóżka, ceraty, firany i wszelkie towary galanteryjne

Najmodniejsze fasony w kapeluszach damskich, kapelusze i czapki męsk. w rozm. gatunkach i kolorach. Wykonuję również wszelkie prace wchodzące w zakres modniarstwa.

Większy wybór w obuwiu letniem, obcasy i zełówki gumowe i wszelkie przybory szewskie stale na składzie

DOM HANDLOWY

Franciszek Sypniewski, Nowemiasto-Pom.
MOSTOWA NR. 4.

Rynek

Porcelana zagraniczna

Telefon 66

Specjalny handel żelaza

artykułów budowlanych i maszyn rolniczych sprzętów kuchennych i domowych

N. Ewertowski, Nowemiasto-Pom.

SEPERATORY
do mleka

we wszelkich wielkościach.

Cement, wapno, smoła, papa na dachy

Wszelkie rzemiosła

Artykuły do podróży

Najniższe ceny

Maszyny do szycia

SZUDZIŃSKI I JENTKIEWICZ

skład bławatów, towarów krótkich, obuwia i konfekcji, — — — bielizny damskiej i męskiej — — —

NOWEMIASTO (POMORZE), UL. MOSTOWA 1, TELEF. 39.

Polecamy na letni sezon:

duży wybór męskich i damskich materiałów, także muślinki, perkale, satyny, woale, markizety, froty, Crepe — — de chiny, jednokolorowe i w deseniach. — —

Wielki wybór w obuwiu znanej Marki „PALAR i MERCEDES“.

Jan Górski

Telefon 33 Nowemiasto - Kazimierzowa 2 Telefon 33

Skład cukrów, towarów kolonialnych i delikatesów

poleca stale świeże towary branży czekoladowej jak: konfitury, cukierki i bombonjerki od skromnych do najwyborniejszych po cenach przystępnych.

PÓŁKA

do książek prawie nowa i szafka kuchenna stara do sprzedania Kto wskaże „Drwęca“.

REKLAMA jest dźwignią handlu

za anons opłaca się raz tylko! — klientelę zyskuje się na zawsze!

ogłaszajcie w „DRWĘCY“

Maksymiljan Pawłowski

Telef. 98 Nowemiasto-Pomorze Rynek 8.

Skład towarów kolonialnych, delikatesów i win

Specjalność: **LIKIERY** Kasprowicza Kantowicza i Baczewskiego

Restauracja **WÓDKA RADIO** Restauracja

ROBERT OSTROWSKI, NOWEMIASTO

SOBIESKIEGO 20 SKŁAD ZEGARÓW SOBIESKIEGO 20

ZEGARY

stojące, REGULATORY
- I BUDNIKI.

PODARUNKI WESELNE

poleca

ZEGARKI KIESZONKOWE

- OBRĄCZKI ŚLUBNE -

- TOREBKI SREBRNE

- I ALPAKOWE -

Ceny bezkonkurencyjne.

ANTONI KUJAWSKI trzciny

ZAKŁAD OGRODNICZY
NOWEMIASTO, PRZY RYNKU

Kwiaty cięte i doniczkowe, rozsadki warzyw i kwiatów.
Bukiety i wianki. . . . Dekoracje sal, kościołów
i domów prywatnych na wszelkie uroczystości w miejscu
i pozamiejscu.

korzystnie sprzedać
jakikolwiek interes,
gospodarstwo, rolę
lub domostwo
niech ogłasza w

„Drwęcy”

Stodoła

gospodarska 17.5 m. długa

5 1/2 m. szeroka ko-
rzystnie do nabycia

Wiad. filija Drwęcy Lubawa.

Kuźnia

z pomieszczeniem i ogrodem
przy szosie do wynajęcia

Wiad. filija Drwęcy Lubawa.

10 kop

trzciny

4-T-tragarze 5" mam na
sprzedaż

Loenser, Tylice.

Kładę na mój ogród

truczynę

na przeciw głównego dworca

Jan Wierzbowski,
Nowemiasto.

Drogerja pod Aniołem

właściciel: R. Chyłowski
LUBAWA-POMORZE - Ul. Warszawska.

poleca

TAPETY

w najnowszych deseniach

FARBY, LAKIERY, POKOSTY,
I WSZELKIE TECHNICZNE
I DROGERYJNE ARTYKUŁY.

Aleks. Świniarski - Nowemiasto-Pom.

Telefon 61. RYNEK Telefon 61.

poleca

WSZELKIE TOWARY KOLONJALNE
WINA I LIKIERY BACZEWSKIEGO.
SPECJALNOŚĆ: ŚWIEŻO PALONE
KAWY ELEKTRYCZNEM ZAPEDEM.

SKŁAD TOWARÓW KOLONJALNYCH
I DELIKATESÓW KONFITUR

: KEKSÓW I WIN :

DETAL.

HURT.

STANISŁAW ROST

NOWEMIASTO RYNEK 23.

== TELEFON 36. ==

Stwarzyszenie Rolniczo-Handlowe

Nowemiasto, Rynek

poleca:

żelazo

gwoździe

i wszelkie wyroby żelazne

narzędzia rolnicze

sprzęty kuchenne

cement

wapno

papę dachową w 3-ech gatunkach

smołę szwedzką

45% makuch słoneczny

nawozy sztuczne

saletrę chilijską.

Węgiel górnośląski i dąbrowiecki

wagonowo i detalicznie

!! Ceny konkurencyjne !!

Oddział LUBAWA

Udziałowcy przy zakupach winni podawać swoje
nazwiska celem zapisania na dywidendę
towarową.

Żare żyto ▶▶

jarą pszenicę

wszelkie nasiona w
najlepszej jakości

poleca

ROLNIK NOWEMIASTO.

FORTEPIANY - PIANINA

kupuje się u nas w pierwszorzędnym wykonaniu
korzystnie. Pierwszorządne referencje z wielu miast
Pomorza. Przy zapotrzebowaniu opłaca się zwiedzenie,
zwiedzenie bez przymusu kupna.

FABRYKA FORTEPIANÓW

„HANSA“

Gdańsk, Breitgasse 53, Telefon 1885, obok „Lachs“

Antoni Kant, Lubawa

Telefon 4. :-: Rynek 20.

poleca swoje zapasy kolonialne jako
likiery, konjaki i wódki, delikatesy, tylko
z pierwszorzędnych firm
po niższych cenach.

SPECJALNOŚĆ KAWY

Wielki wybór w wyrobach tytoniowych.

DRUKARNIA „DRWĘCY“

Sp. z o. p.

NOWEMIASTO-POMORZE

wykonuje wszelkie druki: kupieckie,
dla przemysłowców, towarzystw szkół,
urzędów, rodzinne itd.

Szybko, gustownie i po cenach umiarkowanych.

Własna Introligatornia.

TAPETY

poleca

Księgarnia „Drwęcy”.

Wolant

nowy i 1 parę
uprząży wyjazdowej
mam na sprzedaż
A. Czajkowski,
mleczarnia Lubawa.

Persil

niedościgniony środek do prania

Oszczędność pracy, tanie pranie,
bielizna znakomiciej bieli. Tylko w
znanym opakowaniu.

Obwieszczenie.

Dot. dostarczenia koni do walcowania.

W czwartek, dnia 30 4. 25r. o godz. 10 przedp.
w gmachu Starostwa pokój nr. 13, odbędzie się przetarg
na dostawę koni do walca i wody wozienia. Walcowanie
nastąpi na szosach

1. Nowemiasto-Kurzętnik
2. Kurzętnik-N. Brzozie
3. w Gwiżdżinach
4. w Marzęcicach
5. w Wawrowicach

Warunki dostarczenia koni zostaną ogłoszone w dniu przetargu.
Starosta.

Przymusowa licytacja!

W środę, dnia 29 kwietnia bm., o g. 11 przedp.
na podwórzu p. Edwarda Kurowskiego, obszar dworski
Kurzętnik będą sprzedawał za gotówkę najwięcej dającymu

4 tuczne świnie

mniej więcej 2 i pół ctr. wazące

Kurzętnik, dnia 22 kwietnia 1925 r.

Osowski, woźny wójtowski Kurzętnik.

Przymusowa licytacja!

Dnia 2 maja br. o godzinie 11. przed południem
sprzedawać będą za gotówkę najwięcej dającymu u p. Pia-
seckiej w Wonnie,

meble z 2 pokoi i to: 1 kompl. urzą-
dzenie salonu, 1 kompl. urządz. pokoju
gościnnego, 1 fuzję i duży wieszak sto-
jący (dębowy).

Rzeczy te obejrzeć można na miejscu na godzinę przed
rozpoczęciem licytacji.

Brandt, kom. sądowy w Lubawie.

Przymusowa licytacja!

Dnia 4. maja br. o godzinie 10. przedpołudniem
będę sprzedawał najwięcej dającymu za gotówkę w Lubawie
na rynku 1.

powóz wyjazdowy

(nowo wyrestaurowany)

Brandt, kom. sądowy w Lubawie.

Przyjmuję większą ilość

BYDŁA

na pastwisko letnie

Majątność Rynek

poczta Montowo.

BALANCE CENTRYFUGI

są najlepsze
bo nie posiadają tale-
rzy i obrączki gumo-
wej, dlatego są łatwo
do czyszczenia i od-
ciągają znakomicie.
Wszystkie wielkości są
na odpłatę na składzie.
Stare maszyny biorę
na wplątę

GUSTAV KOSCHORREK
Telefon 26 LUBAWA Telefon 26

Bloki kasowe

poleca

Księgarnia „Drwęcy”

Nowemiasto-Pomorze

MASZYNY

do szycia

najlepszej i najnowszej kon-
strukcji, część górną można
obniżyć, gładki stół, ofiaruję
po bardzo korzystnych cenach
na odpłatę. Stare maszyny
biorę na wplątę

GUSTAV KOSCHORREK

Telefon 26. Lubawa Telefon 26.

Świat kobiecy

REKORD

na miesiąc kwiecień

jest do nabycia

w księgarni „DRWĘCY”

w Nowemście

i filji w Lubawie.

Mam na składzie

i ofiaruję po korzystnych cenach:

prasy do torfu, torfiarki, plugi,
kultywatory, brony, siewniki rze-
dowe, walce pierścieniowe, do-
łowniki do kartofli, wozy wyjaz-
dowe, wapno, cement, papę smo-
łę, koryta gliniane, konwie do mleka

Gustav Koschorrek,

Telefon 26 Lubawa Telefon 26

Introligatornia

„Drwęcy”

Nowemiasto - Pomorze

przyjmuje wszelkie prace zachodzące
w zakres introligatorstwa jak:

Oprawy książek

kontowych, powieściowych, szkolnych,
— — — dzienniki urzędowe i t. p. — —

Nalepianie map

kieszonkowych i szkolnych

Oprawy obrazów

do których mamy wielki wybór listw.

Prace wykonuje się szybko gu-
stownie i po cenach
bardzo niskich.

Zamówienia skutecznie także

Filja „Drwęcy”

Drukarnia i Księgarnia

Lubawa, ul. Gdańska nr. 3.

Kto potrzebuje:

rządców
ekonomów
robotników
uczni
gospodyń
kucharek
pokojówek

Kto szuka:

pracy
posady
służby

Kto ma:

do sprzedania towary

Kto chce:

kupić lub sprzedać
dom
posiadłość,
gospodarstwo
gościniec

niech ogłasza
w Drwęcy

2 ręczniaków

z zaciągami

poszukuję od zaraz

Jarzębski, Krzemieniewo.

Rutynowanego nieznanego

mleczarza

z dobrymi świadectwami

poszukuję od zaraz

Dominium, Grodziczno.

Żytnią i pszeną

mąkę

poleca

Steege, Nowemiasto

Przyjmuję do

szycia

Kto? wsk. eks. „Drwęcy”.

Poszukuje kupna dobrze
utrzymanego

Pianina

Zgłośz. należy podać
do eksp. „DRWĘCY”.

To nie jest prawda

co moi konkurenci
rozwiaszają, że nie
wykonuję więcej
kastracji koni i bydła

Wykonuje tak jak
pierw wszelkie ka-
stracje dobrze i
przy cenach przy-
stępnych. Przybędę
na każde zamówie-
nie

Filip Kawski,

Kastrator, Łasin-wybud.
pow. grudziądzki.

Baczność!

Mam do wydzierżawienia

skład i pracownię

z urządzeniem rzeźnic-
kiem 2 pokoje kuchnię
i sadek w dobr. punkcie

Józef Niesiobecki,
Lubawa, ul. Gdańska nr. 16.

Zagubiłem

i proszę uczciwego znalazcę
o zwrot

Książeczkę

Stanu Służby oficerskiej
P. K. U. Bydgoszcz

Legitymację

wystawioną przez Woje-
wództwo Grodziczno

Kartę myśliwską

na rok 1915 r. przez Sta-
rostwo pow. lubawskiego

Szymon Wachowiak,

por. rez. Grodziczno.

Jan Piasecki,

w Jamielniku

unieważnia zgubioną
książeczkę wojsk.

wystawioną przez P. K. U. Toruń

SPRZEDAM

1 Maneż

w dobrym stanie cena 140 zł

2 koszki pszczoł

dobrze utrzymane 150 zł

1 Regulator

z młyną kompletny 90 zł

1 Drabnik

na wóz 1-konny kompl. 30 zł

Kto wsk. eksp. Drwęcy.

Pokój

z całym utrzymaniem od zaraz
lub od 1. maja do wynajęcia.

Sawicka,

Nowemiasto, Aleje 4.

NOWY

SAMOCHÓD

do wynajęcia w każdej porze, ceny
bardzo niskie, zamknięty lub otwarty

Telefon 6

Telefon 6

JÓZEF TRUSZKOWSKI,
LUBAWA.

Bank Pożyczkowy

Sp. z n. odp.

ROK ZAL. 1862. W BRODNICY N. DRWECA ROK ZAL. 1862.

ZASTĘPSTWO BANKU POLSKIEGO

Oddziały: Jabłonowo – Lidzbark.

ZAŁATWIA WSZELKIE CZYNNOŚCI BANKOWE

TELEFONY: Brodnica 116-120. Jabłonowo 52. Lidzbark 35.

Za późno!!!

Jeszcze nie jest, gdyż mam w wielkim wyborze, po bardzo tanich cenach

na sezon letni

plótna i zefiry na koszule, plótna fartuchowe i pościelowe, barchany na spódniki, jaki, gacie i bluzki, caji na ubrania i spodnie. Sukna na ubrania i płaszcze. Szewioty, gabardyny, bostony, crepe de chine, trykotyny jedwabne, perkale, opale, woale, szyfony i muśliny na sukienki. Firany, obrusy, kołdry, koszule gotowe damskie, męskie i dla dzieci płócienne i trykotowe. Spódniki trykotowe i płócienne, wełnę, chustki do okrycia, chusteczki do nosa, chusteczki jedwabne, krawaty, kołnierzyki, mankiety, kapelusze i czapki, gotowe ubrania i ubranka, płaszcze nieprzemakalne, raglany, płaszcze damskie, spodnie gotowe, ceraty, chodniki, worki i sienniki, gorsety, płaszcze gumowe od 20 zł, jako i wszelkie towary krótkie.

Największy i najstarszy skład tego rodzaju w miejscu.

„BŁAWAT“

właśc. B. GĘSTWICKI, Nowemiasto,

Telefon nr. 75

Rynek nr. 17.

Bolesław Zimny

TELEFON 38 NOWEMIASTO RYNEK 14

Poleca się jako najtańsze źródło zakupu

na sezon letni:

Wszelkie towary
manufakturowe,
bławaty,
trykotaże,
bielizna damska,
męska i dziecienna.

Specjalność zagra-
niczne towary:
Crepe de chine,
Crepe Marocco,
woale, krepony,
muśliny itd.

Aksamity w wszystkich kolorach.

Bogaty zapas towarów krótkich.

Kasa Oszczędności pow. lubawskiego

w Nowemmieście i Oddział w Lubawie, ulica Kuppnera

Rok założenia 1858

Instytucja bankowa o pewności pupilarnej

Rok założenia 1858

przyjmuje wkłady oszczędnościowe za wysokim oprocentowaniem

OTWIERA rachunki bieżące
UDZIELA pożyczki wekslowe

INKASUJE weksle i czeki krajowe
i zagraniczne . . . .
ZAŁATWIA wszelk. czyn. zachodz.
w zakres bankowości.

Konto bankowe: Bank Polski

Konto czekowe: P.K.O. Poznań 200599